

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

563 ק"פ 090 כי תבוא תש"ע א"א י"א א"י 563
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482

הנושא: ניגונים שמחים באמירת הסליחות

מנהג הספרדים לומר סליחות החל מראש חודש אלול, אשר מעלת אמירתם גבוהה מאוד, כפי שכתב בהגהות 'שערי תשובה' (על השו"ע סימן תקפא סעיף א) בשם הברכי יוסף בשם ספר 'טור ברקת': "שיותר טוב בימים אלו להרבות סליחות ותחנונים עם הציבור מללמוד". ומביא עוד בשם הברכי יוסף, "שכן ראה לקצת רבנים שתמיד היו עוסקים בגופי הלכה ובחיבורים, ובחודש אלול היו מניחים קצת מסדרם ללמוד גירסא רק תחנונים".

המגיד מדובנא (משלי יעקב - משל ק"ח) הביא משל לבאר מדוע מקדימים באמירת סליחות לפני ראש השנה. משל לסוחר גדול שקנה לבנו מחמדו בגד יקר מאוד, והזהירו מאוד לבל ילכלך את הבגד כיון שהשקיע עליו הון רב.

אבל הבן ברוב כסילותו לא נזהר כלל ולא התבונן כיצד הולך, ונפל לבור מלא טיט ורפש, וכל הבגד היקר התלכלך.

נבהל הבן ופחד מה יעשה אביו כאשר ישמע את אשר אירע, לא היה לו ספק שיכעס עליו מאוד ואף יענישו על כך באופן חמור, בפרט כאשר ישמע שלא נזהר בדרכיו ובמידת נכנס למקום טיט ורפש, מרוב פחד לא ידע את נפשו ולא מצא מנוח לכף רגלו, מה עושים כעת?

הגיע אליו חבר טוב עם הצעה טובה, אל תמתין שאביך ישמע על המקרה מאנשים אחרים, הם יספרו לו כיצד לא השגחת על הבגד היקר שהוא התאמץ עליו ושפך עבודה דמים יקרים, אין ספק שאביך יכעס עליך ביותר ויבקש אחרך להענישך בכל חומר הדין, מוטב שתזדרז אתה ותרופץ אליו תיכף ומיד, עוד בטרם יספיק לשמוע על המקרה ממישהו אחר, תבכה לפניו, תספר לו בכאב ובצער שנפלת עם הבגד היקר בתוך הלכלוך והרפש, כואב לך על הבגד שהושחת צורתו ואבד זיוו, מובטחני שיתעוררו רחמי האב על הבן ויסלח לך.

עשה הבן כעצת חברו, רץ אל אביו ובכה לפניו בדמעות שלישי על המקרה המצער שאירע לו, כמה כואב לו על הבגד היקר שהתלכלך בזוהמה, האב לא יכול היה לעמוד בצער הבן, נטל את מטפחתו ומחה את דמעתו מעל לחיו, ניחמו בדברים היוצאים מן הלב ונכנסים אל הלב, פייסו כי אל לו לדאוג כלל וכלל, נמסור את הבגד לכובס שישטוף אותו מכל הלכלוך שדבק בו, לאחר מכן יחזיר לנו אותו כמו חדש, נקי מכל רבב.

הנמשל מובן, הקב"ה מסר לנו נשמה יקרה וקדושה, אולם אנו ברוב כסילותנו לא נהגנו כהוגן ולא שמרנו עליה

מעשה נורא סיפר הגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל, כי יצא לו להכיר יהודי שהיה רחוק מהתורה והמצוות, כמעט לא ידע כלום ביהדות, אלא שלגודל הפלא, שני פסוקים מן התורה היו שגורים על פיו בעל פה: "ובאו עליך כל הקללות האלה ורדפוך והשיגוך וכו', תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל", שני הפסוקים האלה הכיר ותו לא.

רבי יעקב קמינצקי התפלא מאוד מנין לו פסוקים אלו, וכי מכל התורה כולה לא מצא פסוקים אחרים מלבד השניים האלה!?

סיפר לו אותו יהודי: שהוא עבר על בשרו את מוראות המלחמה הנוראה רח"ל, הוא ראה דברים נוראים אשר הנייר יכלה והם לא יכלו, אולם מראה אחד נקלט בזיכרונו ולא ימוש ממנו לעולמים.

היה זה באחד מן המחנות בהם שהה, ביום מן הימים נגלה לנגד עיניו מחזה איום ונורא, הרשעים האוררים ימח שמים וזכרם נטפלו לאברך אחד ששהה באותו מחנה, הם נטלו אותו, העמיסו עליו משאות כבדים מנשוא ופקדו עליו לעלות בהר הסמוך הלוך ושוב ולסחוב על גבו את אלו המשאות, ללא שום תכלית, רק בכדי להתעלל בו, אותם רשעים אף עמדו הכן להשיגח עליו בשבע עיניים שחלילה לא יעצור ולא ינוח ולו לרגע אחד מהילוכו.

והיה האברך הזה עולה בהר ויורד, עולה ויורד, בכוחות על אנושיים, כשתוך כדי הילוכו היו פניו בוערות כלפידי אש ובהבל פיו הצדיק עליו את הדין, הוא חזר שוב ושוב בהתלהבות ובהתפעלות את הפסוקים, 'ובאו עליך כל הקללות האלה ורדפוך והשיגוך וכו', תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל'.

כל כך נחקק המראה הנורא הזה במוחו של אותו יהודי, עד שאפילו כעבור שנים רבות עדיין היו חקוקים פסוקים אלו על לוח לבו ולא משו ממנו, והאברך בעל המעשה היה לא אחר מאשר הגה"ק מצאנז קלויזנבורג ז"ע, שקיבל עליו את הדין באהבה וברוב גדלותו תלה את היסורים הנוראים שעבר בחוסר שמחה בעבודת הש"ת.

אנו תפילה לבוורא כל העולמים שלעולם לא נדע שום צער ועגמת נפש ח"ו, אבל מהמעשה הזה אנו למדים על גודל החיוב לעבוד את הקב"ה מתוך שמחה וטוב לב, בכל מצב שהוא צריך להשתדל במידת השמחה שהוא יסוד מוסד בדרכי העבודה, שמחו בה' וגילו צדיקים והרנינו כל ישרי לב.

כראוי, לא התרחקנו כדבעי משערי איסור, לא פלא שנפלנו ומעדנו בחטא, הלא אנו בלבד אשמים בזה, ועתה איך נעלה אל אבינו והנשמה איננו אתנו כבראשונה.

אין לנו עצה אחרת, אסור לנו להמתין לראש השנה אז יעלה ויבוא השטן לקטרג עלינו ולספר על כל הדברים שנכשלנו בהם, כי הוא יתאר את מעשינו באופן שעלול להיות לרעתנו, אלא נרוץ בעצמנו אל אבינו שבשמים ונספר לו דברים כהווייתם, הנה נפלנו ונכתמנו בחטאים ועוונות, ומתחרטים אנו על כך, ואז בוודאי יתעוררו רחמי הקב"ה עלינו וימחל לנו על כל עוונותינו, כי ימינו פשוטה לקבל שבים.

וזהו מה שאנו עושים בימי הסליחות, אנו מקדימים לבוא אל המלך לפני ראש השנה שהוא יום הדין, משכימים באשמורת הבוקר שהוא עת רצון והרחמים גוברים, מתאספים בבתי כנסיות ובתי מדרשות לשפוך שיח לפני אבינו רוענו מלך מלכי המלכים, לבכות לפנינו על מה שנפלנו בחטאים ולעורר עלינו רחמי שמים מרובים.

אלא שכמובן שצריך להשים לב למה שמוציא מפיו שלא יהיו מן השפה ולחוץ, שהרי תכלית אמירת הסליחות הוא לבקש סליחה ומחילה מבורא כל העולמים, ואם אינו מכוון בדיבורים שמוציא מתוך פיו מה תועלת יש בכל האמירה, וכבר הרעיש על כך מאד בספר "יסוד ושורש העבודה" (שער המים פרק ה - כונת הסליחות), וז"ל: "הנה אחי ורעי, צריכין אנו למודעי ידיעה בתחילה בקוראי שמו 'סליחות', שהוא על שם שבהם קבועים רחמים ותחנונים לפני המקום ברוך הוא וברוך שמו על סליחות עוונות, שימחל לנו הבורא יתברך שמו עוונותינו ופשעינו שעשינו עד הנה".

"והנה בודאי כל איש ואשה אשר יבוא אל המלך של עולם לבקש מלפניו על סליחות עוונותיו בלתי תשובה בלבו – מה כוחו כי יאריך נפשו בתפילתו על סליחות עוונותיו זולת תשובה? הנה בני אדם זה לזה שואלים: 'אם אמרת הסליחות?' ואומר: 'הן, כבר אמרת הסליחות!' ואינו שם על לב מה בצ"ע אמרת' הסליחות, הלואי שיאמר הבורא יתברך שמו הסליחות, וזה אי אפשר זולת התשובה, לכן ישתדל האדם בעת אמירת הסליחות לקבל בלבו תשובה גמורה, דהיינו החרטה על העבר וקבלה אלהבא".

אלא שיש להתפלא, כיצד מנהג ישראל לשיר באמירת הסליחות כדוגמת בפיוט "אדון הסליחות" וכדומה, ולכאורה היה עדיף לאומרם בקול בכי ותחנונים?

להבין זאת יש להקדים, הגמרא בראש השנה (טז.) מביאה: 'אמרו לפני בראש השנה מלכויות זכרונות ושופרות. מלכויות כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות כדי שיעלה זכרוכם לפני לטובה, ובמה? בשופר. אמר רבי אבהו, למה תוקעים בשופר של איל? אמר הקדוש ברוך הוא, תקעו לפני בשופר של איל כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני'.

הרי לנו כי סגולת תקיעת השופר ביום הדין, לעורר את זכות עקידת יצחק לעם ישראל.

ונשאלת השאלה, מדוע כשחל ראש השנה בשבת (כמו השנה), גזרו חכמים שלא לתקוע בשופר, שמא יבוא אדם לטלטל את השופר ארבע אמות ברשות הרבים ונמצא מחלל שבת. לכאורה, מדוע לחשוש לחילול שבת רחוק כל כך, על חשבון המצווה לתקוע בשופר? אמנם זהו ביטול מצווה בשב ואל תעשה, אבל הלא זהו עניין הרבה יותר גדול, זהו יום הדין, וללא זכות העקידה המתעוררת בתקיעת השופר, הדבר יכול חלילה להשפיע על מה שייגזר עלינו לכל השנה כולה?! הגמרא במסכת ראש השנה (טז.) אומרת בשם רבי יצחק: "כל שנה שאין תוקעין לה בתחילתה, מריעין לה בסופה, מאי טעמא? דלא איערבב שטן". האם בגלל חשש שאינו שכיח, שמא מישהו יטלטל את השופר, נפסיד את המצווה ואת

הזכות של תקיעת שופר, דבר שיכול חלילה לגרום גזרות רעות לאורך כל השנה ח"ו. הייתכן?!

כדי לתרץ עלינו להעמיק מעט בעניינה של עקידת יצחק. ההבנה המקובלת היא, שניסיון העקידה היה הגדול והקשה מכל עשרת הניסיונות שנתנסה בהם אברהם אבינו, משום שהיה עליו להקריב את בנו אהובו, דבר שהוא מעל הטבע האנושי, כדי לקיים את רצון בוראו.

אולם, לכאורה אברהם אבינו כבר עבר לפני כן ניסיון דומה, עם בנו הגדול ישמעאל, שגם אותו הוא אהב מאוד, ובכל זאת הקב"ה מצווה עליו לשמוע בקול שרה ולגרש את הגר ואת ישמעאל בנה. על אף שגירוש כזה אל המדבר, כרוך בסכנת נפשות, ככתוב (בראשית כא, טו-יז) "ויכלו המים מן החמת ותשלך את הילד תחת אחד השיחים, ותלך ותשב לה מנגד ... כי אמרה אל אראה במות הילד".

והיה לאברהם אבינו קושי גדול לשלחו, כמו שנאמר: "וירע הדבר מאוד בעיני אברהם על אודות בנו", ואם כן, עלינו להבין מה מיוחד בכל זאת בעקידת יצחק?

רבינו ניסים בספרו דרשות הר"ן מחדש ע"פ דיוק בפסוקים - מבט חדש על ניסיון העקידה ומהותו.

בניסיונות הקודמים, הקב"ה מדבר אל אברהם בלשון ציווי: "לך לך מארצך...", "גרש האמה הזאת ואת בנה..." אולם בניסיון העקידה, לא מופיע לשון ציווי אלא לשון בקשה: "ויאמר קח נא את בנך את יחידך... הר"ן מבאר, שהקב"ה נוקט דווקא לשון בקשה, על מנת שאברהם יוכל לפטור את עצמו באמירות כמו "קשה לי, אני לא מסוגל לעשות את זה" וכדומה, וכך, הקב"ה לא יקפיד על אברהם והכל יהיה בסדר.

אם כן, העניין המיוחד בניסיון הזה העשירי והקשה מכולם הוא האמירה: "אינך חייב לעשות, אלא רק אם תרצה".

כאן נבחן הקשר העמוק של אברהם לקב"ה, האם הוא מקשיב להקב"ה רק מתוך רצון לצאת ידי חובה ולהיות "בסדר" עם הקב"ה, או שהוא קשור לקב"ה כבן שאוהב את אביו. אברהם לא מסתפק בנכונות לעשות את רצון ה', אלא הוא חפץ ורוצה בכל ליבו לעשות זאת...

בדיוק בנקודה זו מצוי ההבדל בין "עבד" ל"בן", האם עושה את הציווי מתוך אהבה או מתוך כפייה. זו הסיבה שבגללה זכה אברהם אבינו להיקרא בביטוי המיוחד "אברהם אוהב". כיוון שהתאמץ לעשות את רצון ה', והיה מוכן לוותר על בנו אהובו - לא משום שקיבל ציווי, כמו שהיה אצל ישמעאל, אלא דווקא בשעה שהדבר היה נתון לרצונו החופשי.

החילוק הזה בין עבד לבין בן, קיים גם כלפי יום ראש השנה. עבד אינו מעוניין לעמוד מול אדונו, ורוצה שהמפגש יסתיים כמה שיותר מהר. שונה הדבר אצל בן הנפגש עם אביו המלך, שרוצה שהמפגש ימשך כמה שיותר.

לכן באו חכמינו זכרונם לברכה והוסיפו ביום ראש השנה, יום נוסף. יום נוסף למפגש עם אבא המלך. ראש השנה הוא היום טוב היחיד שבו גם בני ארץ ישראל חוגגים יומיים, כי "בן" נהנה עם המפגש עם אביו ואינו בורח.

לפיכך ציוו חכמים שלא לתקוע בשופר בראש השנה שחל בשבת, וכפי שמבאר את הדברים ה"משך חכמה" (פרשת אמור), על הגמרא "כל שנה שלא תוקעים לה בתחילתה - מריעים לה בסופה", מבאר בעל הלכות גדולות, שהדברים אמורים רק במקרה שלא תקעו מחמת אונס וכדומה, אולם כאשר ראש השנה חל בשבת ולא תוקעים בשל תקנת חכמים, חיסרון כזה לא גורם צרות רעות חלילה באותה שנה.

מוסיף ומבאר המשך חכמה, בשעה שאנו מוותרים על תקיעת השופר בשבת, כיוון שאנו חוששים לחילול השבת ע"י מאן דהו, יש בכך זכות נפלאה לפני הקב"ה. בכך, אנו מבטאים

את רצוננו לדאוג להמלכת ה' בעולם - שלא תתחלל השבת המעיידה על בריאת שמים וארץ ועל מלכות ה'.

זה חשוב לנו, גם במחיר של ויתור על הזכות הגדולה שעומדת לנו ע"י תקיעת השופר והזכרת העקידה הרמוזה בתקיעה הזו. זו הנהגה של בני העושים את רצון ה' מתוך בחירה ורצון, גם במחיר של ויתור על רצונותינו וזכויותינו.

זו גם המעלה של קיום מצוות מתוך שמחה, כשיהודי מקיים מצוה מתוך שמחה, הוא מראה לבורא עולם, שהוא אינו עושה זאת מחמת כפייה כעבד אל אדונו, אלא כבן השמח לעשות את רצון אביו.

מעשה נבין מדוע אמירת הסליחות צריכה להיאמר מתוך שמחה, כי תשובה מועילה רק אצל בני אצל עבדים, כי אב שמח על כבודו - כבודו מחול, לעומת זאת, מלך שמח על כבודו אין כבודו מחול (עי' לחיד"א בספרו ראש דוד פרשת האזינו. ועי' לרבינו יוסף חיים ז"ע בספרו אדרת אליהו פרשת כי תשא עה"פ ויחל משה). ובאמירת הסליחות בניגון, מראה את שמחתו בעשיית התשובה והרי הוא כבן שחטא לאביו שהאב מוחל על כבודו ומקבל את תשובתו.

עוד יש לפרש את הצורך בתשובה מתוך שמחה, כי במקום עצב שם שורה הסטרא אחרא, וממילא סרה ממנו הסייעתא דשמיא ולא יוכל לחזור בתשובה שלימה.

וכפי שכתב בספה"ק תפארת שלמה (ענייני ראש חודש) וז"ל: ...שהאדם צריך להרים את עצמו כדי שיבוא לידי שמחה ולא ידאג כלל, כדי שלא יבוא לידי עצבות ומרה שחורה רח"ל. ומבואר בספר שערי הקדושה לרבי חיים וויטל, שהענין זוהמת הנחש שהטיל הס"מ בחוה היא מדת העצבות רח"ל, לכן האדם צריך לשמור מזה מאוד. וכמ"ש בסידור האר"י ז"ל "והסר ממנו יגון ואנחה" רמוז על ס"מ ולילית עיי"ש. כי הם המביאים את האדם לעצבות ורודפים אחריו לבקש את נפשו וכו'. עכ"ל.

בגמרא מסכת יומא (סז:) מובא בענין הלשון של זהורית שהיו קושרים אותה באולם הנזרה ביום הכיפורים. וכך לשון הגמרא: "ת"ר בראשונה היו קושרין לשון של זהורית על פתח האולם מבחוץ, הלבין היו שמחין, לא הלבין היו עצבין ומתביישין. התקינו שיהיו קושרין על פתח אולם מבפנים, ועדיין היו מציצין ורואין, הלבין היו שמחין, לא הלבין היו עצבין, התקינו שיהיו קושרין אותו בסלע וחציו בין קרניו".

ונשאלת השאלה: הרי מדובר בעיצומו של יום הקדוש, שזה הזמן המסוגל לתשובה יותר מכל השנה, ואם כך, מה הבעיה שיהיו העם עצבים ומתביישים מעוונותיהם? אדרבה, כמה שיותר הם ייעצבו ויתביישו, הם יחזרו בתשובה וינצלו את השעות הקדושות של יום הכיפורים להתחזק יותר ויותר בתשובה? מדוע אם כן הטמינו את הלשון של זהורית וראו בכך בעיה שהציבור ייעצב?

אלא, מכאן רואים כי תשובה כזו הנעשית מתוך עצבות ומרה שחורה, אינה שווה כלום. כי אי אפשר לעשות תשובה אמיתית אלא מתוך שמחה.

כתב האר"י הקדוש בשער רוח הקודש: גם מדת העצבות בעצמה, היא מדה מגונה מאד, ובפרט הרוצה להשיג חכמה ורוח הקדש, ואין דבר גורם מניעת ההשגה, אפי' אם יהיה ראוי אליה, כמו (שיש בו) מדה של העצבות, והעד בזה, מש"ה ועתה קחו לי מנגן, והיה כנגן המנגן, (מלכים ב' ג') וכמה ראיות אחרות. ע"כ.

אומר רבי יהונתן אייבשיץ ז"ע בספרו תפארת יהונתן (פרשת וירא), שלכן כאשר ה' שלח את אברהם אבינו לעקוד את בנו, הוא לא אמר לו בתחילה היכן המקום המדויק בו יקריב את בנו אלא רק הודיעו כי ישוב ויתגלה אליו כמו שנאמר: "והעלהו שם לעולה על אחד ההרים אשר אומר אליך". וכששמע אברהם אבינו כי ה' עתיד להתגלות אליו שוב סמוך

לעקידה, היה חייב לעצור את עצמו לבל יבוא לידי עצבות מחמת עקידת בנו, כי אם היה מגיע לידי עצבות, היתה מסתלקת ממנו 'רוח הקודש' ולא היה יכול לדבר עם השכינה כפי שהצטווה. ועל ידי זה מנע הקב"ה את אברהם אבינו מלהתעצב אל ליבו מחמת העקידה.

כמו כן אומר רבינו אפרים (עה"ת פרשת תולדות), שכאשר רבקה אמנו רוצה לדעת מה קורה בבטנה "ותלך לדרוש את ה'" הלכה לבית שם ועבר, ולכאורה מדוע לא פנתה אל בעלה יצחק אבינו? או לחמיה אברהם אבינו?

אלא אומר רבינו אפרים, כיון שהיא היתה בצער, גם חמיה ובעלה היו בצער, וממילא נסתלקה מהם רוח הקודש, ולא יכלו לענות לה.

כמו כן כתב בספר שפתי כהן (עה"ת פרשת וישב), שזו גם הסיבה שהשבטים הקדושים הביאו את כתונת הפסים של יוסף טבולה בדם אל יעקב אבינו, כדי שיצטער ועל ידי שהוא יהיה בעצבות תסור ממנו רוח הקודש, והוא לא יידע מה עם יוסף הצדיק.

ובפרשת בהעלותך מפרש השפתי כהן, את דברי יהושע בן נון למשה רבינו על אלדד ומידד שהיו מתנבאים במחנה: "אדוני משה כלאם" - בבית הסוהר כדי שיהיו עצבים ואין הנבואה שורה מתוך עצבות. ע"כ.

וכותב רבינו בחיי (תולדות פרק כז פסוק ד) "ועשה לי מטעמים וגו' בעבור תברכך נפשי", אין כוונת יצחק בשאלת המטעמים בתענוג הגוף וחוש הטעם, אלא כדי שתהיה נפשו שמחה ומתענגת, כי בהתחזק כוחות הגוף יתעוררו כוחות הנפש ומתוך שמחת הנפש תחול עליו רוח הקודש, והוא שאמרו חז"ל (פסחים ק"ז.) 'אין השכינה שורה לא מתוך עצלות ולא מתוך עצבות אלא מתוך שמחה, שנאמר (מלכים ב' ג, טו) והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'", ומטעם הזה יזכיר הנפש בכל פעם ופעם עם הברכה, ואמר "בעבור תברכך נפשי", "בעבור תברכני נפשך", "למען תברכך נפשי". ע"כ.

וכך כתב גם בספר אגרא דכלה (פרשת תולדות) עה"פ "וַיֹּאמֶר הָנָה נָא זְקַנְתִּי לֹא יְדַעְתִּי יוֹם מוֹתִי", וז"ל: ...אך הוא דהנה רצה לברכו, וציוה להביא לעצמו מאכל לאכול ולשתות מעדנים ומטעמים, ומה ענין זה לברכות, אך הוא דזה ענין הצדיקים הגדולים שכל עבודתם להבורא ית' בשמחה ובטוב לבב, ובפרט כשרוצים שתשרה עליהם רוח הקודש אזי מטיבים את לבם בשמחה ובטוב לבב כי העצבות דבר מגונה בעיניהם ומונע העבודה ורוח הקודש, וזה עניני סעודת מצוה וסעודות שתלמידי חכמים מסובין בה, שעל ידי התענוג הגשמי מטיבין את לבם לרוח הקודש. יעו"ש המשך דבריו.

בזה קצת אנו מקבלים השגה בענין הסעודות שהיה עורך הבבא סאלי זת"ב עבור הילולת הצדיקים.

ומעשה שהיה בשנת התשל"א הגיע הגאון הרב עובדיה יוסף זצוק"ל לשיבת "הנגב" להעביר שיעור. בתום השיעור עלה הרב עובדיה יחד עם ראש הישיבה הגאון רבי יששכר מאיר זצ"ל, למעונו של הבבא סאלי זצ"ל, שחלק לרבינו באותה פגישה כבוד מלכים.

הבבא סאלי סיפר לרב עובדיה: "שנים רבות חיכיתי לראות את כבודו, ולמדתי בספרך 'ביע אומר' עוד בהיותי במרוקו, אך עתה אני מבקש מכבודו, שיואל נא בטובו להתעכב עימנו, ונערוך סעודה חשובה, ועל ידי זה נביא יחד את המשיח, כי שעה זו עת רצון היא להביא את הגאולה".

הרב עובדיה התנצל בפני הבבא סאלי ואמר: "אני מצטער, לא אוכל להתעכב, מאחר וממתינים לשיעורי ציבור גדול בבני ברק, וגדול תלמוד תורה אפילו יותר מבניין בית המקדש".

ולכאורה מדוע היה צורך לערוך סעודה בשביל להביא את המשיח?

אולם לפי דרכינו סודה של הסעודה, להביא לידי שמחה ועל ידי זה להשראת השכינה ואזי תפילותיו ובקשותיו מתקבלות.

כמו כן בזה יבואר מה שמצינו כי יש מעלה גדולה לקבל ברכה מבעלי שמחה. וכמו שכתב בספר רמתים צופים (תנא דבי אליהו זוטא פרק כ' אות ל"ג) וז"ל: וכן שמעתי בשם הרבי מלובלין ז"ל שלכן נקראים בעל שמחה, שהוא בכוחו להיות אדון ובעל על כל דבר שמחה ליתן לאחרים ההשפעות טובות, וכן היה קבלה בידי חסידים ואנשי מעשה לנסוע לצדיקים בעת שמחתם שמשם יגיעו ליראת שמים בודאי. ע"כ.

וכן כתב בספר נזר ישראל (מהרה"ק רבי ישראל מטשארטקוב ז"ע עמוד קכ"ד) וז"ל: איתא בשם הרה"ק רבי פינחס מקוריץ זצ"ל, דמשום הכי נקרא מי שעושה שמחה 'בעל שמחה', מפני שהוא בעל הבית על השמחה ובידו להשפיע שמחה אף על אחרים. עכ"ל.

ובספר דבש השדה כתב וז"ל: ואני הבנתי מזה על מה שהייתי תמה, אשר ראיתי מאנשים גדולים חסידים גדולים, אשר בשעת שמחת צדיקים, כגון שהיה חתונה אצל הצדיקים, אזי דייקא בשעת החדוה הגדולה כמו אחר החופה, אזי דחקו את עצמם החסידים הנ"ל ליתן קוויטל ולהזכיר את שםם דייקא אז, ולא הבנתי כלל מפני מה דייקא אז שהיה סכנת נפשות ממש מפני הדוחק. וכשראיתי התורה הזה הבנתי כוונתם הטוב, כי בשעת שמחה ובפרט צדיק יש לו כח ביותר לברך ולהשפיע, כי נתלבש בו אליהו. ואז אמרתי שגם בתורתנו מבואר זאת בפירוש, שמצינו בשעה שבאתה סרח בת אשר לבשר ליעקב אע"ה בשורת יוסף, יוסף בנך חי, אז בגודל השמחה ברכה שתחיה לעולם, ונתקיים בה כמו שמצינו במדרשים שסרח בת אשר חיה לעולם בגן עדן. וגם בבת שבע כשנתבשרה מדוד המע"ה שבנה שלמה ימלוך, השתחוה לו ואמרה יחי המלך דוד לעולם, ונתקיים כי דוד מלך ישראל חי וקיים, היה ג"כ מחמת שנתלבש בה אז בחינת אליהו מחמת גודל השמחה מהבשורה, וד"ל. עכ"ל.

ובספר שמע שלמה (פרשת וירא) כתב וז"ל: הרה"צ ר' שלמה מקרלין ז"ע היה אומר: שמי שזיכהו הש"י לעשות שמחה של מצוה, כגון נישואין לבניו, פותחין לו כל ההיכלות וממלאים לו כל משאלותיו ולהשיג כל ההשגות, והאיש אשר יצער אותו ביום זה, ועי"ז משך ידו אפילו רגע אחד מכל אותן היכלות העליונים, יש לו עוון גדול. עכ"ל.

ובספה"ק אור לשמים (פרשת תולדות) כתב וז"ל: שמעתי מכבוד אדמו"ר ממעז'בוז, שכאשר אדם עושה איזה נישואין לבניו משם באה לו פרנסה, ומצאתי רמז לזה מהפסוק "ויעש להם משתה", דהיינו שהעושה שמחה לבניו, "ויאכלו וישתו" באה משם פרנסה וכל טוב. עכ"ל.

ובאמרי אמת (ליקוטים עמוד ק') הביא ראייה נפלאה לכך מהשו"ע, שהנמצאים עם החתן הוי י"ט אצלם וגם אין להם לחשוש לפרנסתם מחמת ביטול מלאכה מכיון שנשפע להם פרנסה מכח החתן וז"ל: איתא בשו"ע (סימן קל"ה סעיף א') שבשני וחמישי אין מוסיפים על ג' קרואים, והטעם משום ביטול מלאכה לעם, ואם היו שני חתנים בבית הכנסת, מותר להוסיף ולקרוא ארבעה דלדידהו הוי ביום טוב. והקשה הט"ז (סק"ב), מה נפק"מ בזה שלחתנים יש יום טוב הלוא לקהל אין יום טוב ויש ביטול מלאכה? מכאן מוכח שלכולם יש שייכות לחתן ואם הוא בשמחה יכול הוא להכניס שמחה גם באחרים וממילא גם אצלם הוא יום טוב, וגם שהחתן יכול להשפיע פרנסה לקהל ואין מיחוש בביטול מלאכה".

כוחה של שמחה:

רבי מאיר שלמה ינובסקי זצוק"ל, רב העיר ניקולייב וסבו של האדמו"ר מליובאוויטש ז"ע, חלה באחד הימים במחלת הטיפוס. זו היתה מחלה איומה ונוראה ומדבקת, וכל מי שחלה במחלה זו הוכנס ל"בית ההסגר" לחולי טיפוס. מבית זה כמעט ואף אחד לא יצא חי, ורוב החולים ששכבו שם רק ציפו לרגע בו יעברו לעולם שכולו טוב.

לרבי מאיר שלמה היה חבר טוב, בשם ר' אשר גרוסמן, השוחט של ניקולייב. בהיודע לר' אשר, שידידו רבי מאיר שלמה הושם בבית ההסגר, שם את פעמיו לשם. אך בגלל שהשלטונות לא התירו בשום אופן לאף אדם להיכנס פנימה, לא נותר בידו אלא להישאר בחוץ.

לקח ר' אשר בידו את ספר התניא שהביא עימו, וכשהגיע לאיזור הסמוך ביותר למקום בו שוכב ידידו, החל לקרוא בקול רם מתוך אגרות קודש לרבינו הגדול נ"ע את סימן י"א: "...באמת אין רע יורד מלמעלה והכל טוב, רק שאינו מושג לגודלו ורב טובו... ועל כן ראשית הכל שישמח האדם ויגל בכל עת ושעה".

עומד ר' אשר וקורא, בלי לשמוע שום תגובה וברי לדעת כלל אם קולו מגיע לאוזני הרב. אבל, הוא בוטח ומקווה שאכן הדברים הקדושים והנצחיים הגיעו לאן שהיו צריכים להגיע, ופעלו את פעולתם.

למחרת, חזר ר' אשר והגיע לאותו מקום, כשספר התניא בידו והחל לקרוא שוב את אותה איגרת. וכך עשה יום אחרי יום, ושבוע אחרי שבוע, מתוך אמונה ואהבת רעים ומבלי לדעת מה גורל חברו.

לא עברו שבועות רבים ור' מאיר שלמה יצא מאותו "בית הסגר", כשהוא בריא לחלוטין. כשפגש את ידידו ר' אשר, קרא בהתרגשות: ר' אשר, אתה הצלת אותי ממוות. קריאתך ולימודך שם, מבלי לדעת אם משהו שומע בכלל את דברי הקודש החיים והמאירים, הם שנסכו בי כוחות חדשים והחדירו בי עוז ותקווה, עד שהתרוממתי מכל היסורים והדכאוונות שאפפוני, וגופי התגבר על המחלה!"

ה'אחים הקדושים' הרה"ק רבי זושא מאניפולי והרה"ק הרבי רבי אלימלך מליז'נסק ז"ע בהיותם בגלות, יום אחד הושלכו לבית הכלא עקב עלילת רשע. הסוהרים אף הניחו באמצע תא מגוריהם - דלי של שירותים! כך שהאחים לא יכלו ללמוד תורה ולהתפלל.

כשהגיע זמן מנחה החל אחד האחים לבכות, הביט אליו אחיו בפנים שוחקות ואמר לו: גם כשאינך יכול להתפלל בגלל הריח הרע אתה מקיים מצוה, ומצוות יש לקיים מתוך שמחה.

אם כן, יש לנו סיבה לשמוח ולרקוד, מה לך עצוב? קום לרקוד...

החלו שני האחים לרקוד כשאליהם מצטרפים כל היהודים שבבית הסוהר. ובמסדרונות בית הסוהר נשמעו קולות: היהודים שמחים!... היהודים שמחים.

זמרת החסידים וקולות הריקודים הגיעו למנהל בית הכלא, וכששאל לסיבת הרעש והריקודים, ענו לו שבגלל איזה דלי שנמצא באחד התאים היהודים שמחים.

צעק המנהל: הוציאו את הדלי משם תיכף ומיד. מיד נענו הסוהרים לפקודתו והוציאו את הדלי. לפתע פתאום, נפסק הרעש, פסקו הריקודים, ומיד החלו בהתרגשות את תפילת המנחה.